

Μπορείτε να βρείτε το αρχικό κείμενο στα αγγλικά:

http://www.countercartographies.org/component/option,com_docman/Itemid,32/task,doc_download/gid,1/

1.Εισαγωγή

Τον Αύγουστο του 2005 η διοίκηση του Πανεπιστημίου της Βόρειας Καρολίνας στο Chapel Hill (UNC-CH) ανακοίνωσε ότι η Μέρα της Εργασίας (Labor Day) θα έπαινε να είναι αργία για βιβλιοθηκάρους, καθηγητές και καθηγήτριες, βοηθούς διδασκαλίας, φοιτητές και φοιτήτριες και όλα τα άτομα που εμπλέκονται στο εκπαιδευτικό έργο. Μόνο ορισμένοι εργάτες θα θεωρούνται "χειρώνακτες εργάτες" και τα σχετικά και θα μπορούν να χαίρονται την εθνική αργία. Εκνευρισμένη από την αυθαίρετη απόφαση της διοίκησης ότι η γνωστική εργασία δεν είναι πραγματική εργασία - μια ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητ(ρι)ών, βοηθών διδασκαλίας και προπτυχιακών φοιτητ(ρι)ών - αποφάσισε ότι είχε έρθει η ώρα να κάνει δημόσιες τις συζητήσεις για το φόρτο εργασίας, που συνήθως ψιθυρίζονταν στους διαδρόμους. Αν και κανείς από εμάς δεν θα προτιμούσε την Ημέρα Εργασίας έναντι της Πρωτομαγιάς, αυτή η μισο-ακύρωση μιας μέρας αργίας έδωσε την τέλεια ευκαιρία για να τραβήξουμε την προσοχή στον οικονομικό και κοινωνικό ρόλο που παίζει το πανεπιστήμιο στην καθημερινή ζωή μας και πέρα από αυτή. Ήταν μια τέλεια δικαιολογία για να θέσουμε σε συζήτηση με πολλά άλλα άτομα τα ερωτήματά μας για την εργασία - την άυλη ή όποια άλλη - και να αρχίσουμε να συζητούμε τρόπους παρέμβασης. Συγκροτώντας μια αυτοσχέδια ομάδα έρευνας οπλισμένη με τα υλικά της εργασίας μας - σημειωματάρια, μαυροπίνακες, φωτογραφικές, μαγνητόφωνα και κιμωλία - η ομάδα αυτή των υπαλλήλων του πανεπιστημίου διενήργησε μια "στατική-περιπλάνηση" (stationery-drift) κατά τη διάρκεια της Μέρας Εργασίας, καταλαμβάνοντας μια γωνία ενός από τα πιο πολυάσχολα μέρη του πανεπιστημιακού campus για ώρες. Η ομάδα πήρε συνεντεύξεις από περαστικό κόσμο, μοίρασε ερωτηματολόγια, τράβηξε βίντεο, έκανε συλλογικές συζητήσεις και παρήγαγε συμμετοχικούς χάρτες για το τι σήμαινε για εμάς η εργασία και η μη εργασία σε αντίθεση με τη διοίκηση. Η πρόσκληση έγινε να χαρτογραφήσουμε την Ημέρα Εργασίας στο campus και να πάρουμε συνεντεύξεις μεταξύ μας, αρχίζοντας με την ερώτηση-οδηγό: *πως είναι η εργασία σου, σήμερα και κάθε μέρα;* Όλα αυτά με σκοπό να συζητήσουμε και να διερευνήσουμε τις δικές μας συνθήκες ζωής και εργασίας στο προσωρινό πεδίο μας: το πανεπιστήμιο¹.

Η ad-hoc ομάδα παρέμβασης παρήγαγε τέσσερις ηχογραφημένες συνεντεύξεις, τρεις ηχογραφημένες συλλογικές συζητήσεις, πενήντα ερωτηματολόγια δημοσκόπησης, τέσσερις χάρτες με χρωματικές περιοχές, μια μεγάλη σελίδα με συμπεράσματα, τριάντα ψηφιακές φωτογραφίες, είκοσι λεπτά βίντεο, και ένα τρισέλιδο ερευνητικό ερωτηματολόγιο, όπως και πινακίδες, φυλλάδια και μερικά γκράφιτι. Αυτή η αρχική "περιπλάνηση" την Ημέρα Εργασίας του 2005 έγινε το πρώτο βήμα σε ένα σχέδιο να διενεργηθεί ένα μακρύτερο project αγωνιστικής έρευνας για να προκαλέσουμε τις δικές μας έννοιολογήσεις του πανεπιστημίου και να ανακαλύψουμε νέες στρατηγικές αγώνα. Η 6η Σεπτεμβρίου του 2005 έγινε η πρώτη δημόσια εκδήλωση του "Χαρτογραφώντας το Πανεπιστήμιο: Περιπλάνηση στην Μηχανή της Γνώσης" από την Συλλογικότητα 3C - Counter Cartographies Collective .

Αρα ποιά ήταν τα ευρήματα του μικρού σας πειράματος "ερευνητικού εργαστηρίου";

Αν και η παρέμβαση ήταν βραχυχρόνια, άνοιξε την πύλη για πολλές ερωτήσεις και γέννησε το ενδιαφέρον σε πολλούς ανθρώπους ως προς την συνέχεια των διερευνήσεων του πεδίου μας: του πανεπιστημίου. Η αυθαίρετη απόφαση του ποιος αξίζει ή δεν αξίζει μια αργία παρείχε την καρποφόρα ένταση που χρειαζόμασταν για να ξεκινήσουμε μια διαδικασία επανεκτίμησης του πανεπιστημίου ως χώρου παραγωγής και όχι ως χρυσελεφάντινου πύργου για το στοχασμό του εξωτερικού κόσμου. Μια ευρύτερη δημόσια παρέμβαση θα μπορούσε να επιχειρηθεί για να τραβήσει την προσοχή στις πολλαπλές μορφές της εργασίας στο πανεπιστήμιο, και πιο γενικά στην εξουσία και την πολιτική οικονομία των πανεπιστημίων στην μεταφορντική οικονομία. Μερικά από τα αρχικά συμπεράσματα από εκείνη την ημέρα εστίαζαν σε δυο απόψεις παραμονής (inhabiting) στο πανεπιστήμιο:

α) Η χωρική μας κατανόηση του πανεπιστημίου ως διακριτή και ανέγγιχτη οντότητα ήταν απολύτως

1 Για μια πλήρη αφήγηση της δράσης της Ημέρας Εργασίας δείτε μια παρουσίαση power point στο: http://www.unc.edu/~macasas/labor_day_presentation_with_map.ppt

ανεπαρκής για την κατανόηση του τι συνέβαινε και τι να κάνουμε. Αυτή η αντίληψη διαγράφει τους πολλαπλούς ρόλους των πανεπιστημίων στην απασχόληση και τις ευέλικτες αγορές εργασίας, την οικονομία της γνώσης και την έρευνα για τις επιχειρήσεις, τα αμυντικά συμβόλαια και την διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού, τον οικονομικό καπιταλισμό μέσα από τα δάνεια, τα πανεπιστημιακά κληροδοτήματα και τον χωροταξικό σχεδιασμό.

β) Άλλες εμπειρίες πανεπιστημιακού ακτιβισμού, αν και αναγκαίες, μοιάζουν ανεπαρκείς για να δώσουν απαντήσεις σε ζητήματα όπως οι νέες εργασιακές συνθήκες ενός διασπασμένου/προσωρινού εργασιακού δυναμικού. Θέλαμε να ξεκινήσουμε να θέτουμε ερωτήματα για πιθανούς τρόπους οργάνωσης και δράσης πέρα από τις φοιτητικές προσπάθειες αλληλεγγύης με συχνά πολύ μακρινούς αγώνες, όπως και να ξανασκεφτούμε τους λόγους για την αποτυχημένη προσπάθεια συνδικαλιστικής οργάνωσης των βοηθών διδασκαλίας (ειδικά στη Βόρεια Καρολίνα).

Αυτές οι δυο αρχικές και συσχετιζόμενες υπονίξεις ήταν πολύ καλές και λογικές αλλά το να συνεχίσουμε να δουλεύουμε επί αυτών δεν ήταν εύκολο να το συλλάβουμε. Αν συνέβαιναν τόσα πολλά πράγματα στο πανεπιστήμιο, ένας τόσο διασπασμένος πληθυσμός καθηγητών, επιστατών, εξωτερικών συνεργατών διδασκαλίας, εργαζόμενων στη σίτιση, μεταπτυχιακών φοιτητών, προπτυχιακών φοιτητών, κλητήρων, και τόσους πολλούς μετασχηματισμούς να συμβαίνουν ταυτοχρόνως (ιδιωτικοποιήσεις, υπεργολαβίες, αυξήσεις διδασκτρών, νεοσυντηρητική αστυνόμευση), πως θα μπορούσαμε να καταλάβουμε πως συσχετίζονται όλα μεταξύ τους, πως να συνδέσουμε υπάρχοντες αγώνες με άλλους και πως να προκαλέσουμε νέους αγώνες²;

Για να προωθήσουμε αυτά τα ερωτήματα μερικοί και μερικές από εμάς αναζήτησαν την έμπνευση που προκάλεσαν ερευνητικά προγράμματα που έγιναν από τα ίδια τα κοινωνικά κινήματα. Ακολουθεί μια περιγραφή δυο συγκεκριμένων ερευνητικών προγραμμάτων που μας ώθησαν να κάνουμε το βήμα να διερευνήσουμε το προσωρινό μας πεδίο, το πανεπιστήμιο. Οι ερευνητικές στρατηγικές που αναπτύχθηκαν από τις συλλογικότητες Precarias a la Deriva (από τη Μαδρίτη της Ισπανίας) και Bureau d' Etudes/Université Tangente (από το Στρασβούργο της Γαλλίας) παρήγαγαν ισχυρές συνηχήσεις και προκάλεσαν μια αλυσιδωτή αντίδραση για να ξεκινήσουμε ένα ερευνητικό πρόγραμμα μέσα στο campus. Δεν είναι τυχαίες επιλογές αλλά εκείνες που μας έδωσαν τα αναγκαία εργαλεία για να διερευνήσουμε τις υλικές συνθήκες παραγωγής της ακαδημαϊκής γνώσης. Αφού παρουσιάσουμε αυτά τα δυο παραδείγματα έμπνευσης γυρίζουμε "στο σχολείο" χαρτογραφώντας τα πλαίσια που αντιμετωπίζουμε στα πανεπιστήμια της 'οικονομίας της γνώσης' και επαν-απαλλοτριώνουμε συγκεκριμένα στοιχεία από τις Precarias a la Deriva και το Bureau d' Etudes για το πως θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε.

2. Ερευνητικά Πειράματα που Ξεκίνησαν από Κοινωνικά Κινήματα.

Ένα συναρπαστικό κύμα ενδιαφέροντος για την έρευνα αναδύεται στα κοινωνικά κινήματα ως ένα μέσο κατανόησης και ανασχηματισμού των αποτελεσμάτων της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης στην καθημερινή ζωή. Η έρευνα γίνεται ένα πολιτικό εργαλείο παρέμβασης στις διαδικασίες για ένα νεοφιλελεύθερο κόσμο. Διάφορα πειράματα αγωνιστικής/ρίζοσπαστικής έρευνας (δράσης) προκαλούν τη φαντασία μας και μολύνουν τις πρακτικές μας για λίγο. Ήταν λογικό: είναι ένας τρόπος να παράγουμε γνώση ειδικά για τα κοινωνικά κινήματα με σκοπό να αξιολογήσουμε τα βήματα που κάναμε, να καταλάβουμε νέα πλαίσια, ή να ανοίξουμε νέα ζητήματα αγώνα. Φαινόταν ιδιαίτερος σημαντικό τις ώρες μετά τη Γένοβα, μετά την 11η Σεπτεμβρίου, και μετά το Ιράκ, να δούμε πως θα τα καταλάβουμε όλα αυτά και πως θα προχωρήσουμε: πως να εξερευνήσουμε εναλλακτικούς τρόπους να προκαλέσουμε ένα περίπλοκο σύστημα καταπιέσεων; Ορισμένες στιγμές αντιμετωπίζαμε τις δυσκολίες που παρουσίαζε η προφανής απόσταση ανάμεσα σε μεγάλο μέρος της "έρευνας" και του "ακτιβισμού". Αρχίσαμε να βλέπουμε όμως ότι, μέσα από πολλές από τις διαδρομές μας σε κινηματικές συλλογικότητες που ήταν στα πρόθυρα της έρευνας, όπως και από παραδείγματα έμπνευσης όπως η Colectivo Situaciones, ότι ήταν δυνατό να σκεφτούμε μια μορφή σε βάθος έρευνας που προερχόταν και απαντούσε στα κοινωνικά κινήματα, των οποίων οι μέθοδοι αντανάκλουν την πολιτική των κινήματων, και τα αποτελέσματά τους συνεπικουρούσαν την αντίσταση στο πεδίο³.

2 Για πολλούς ακτιβιστές (είτε εργάζονται σε ένα πανεπιστήμιο είτε όχι) η ακαδημία θεωρείται μόνο ως "χώρος προνομίων" (σε αντίθεση με τη θεώρησή του ως εργοστάσιο της γνώσης) και ένας χώρος για να αντλήσουν ορισμένους ατομικούς πρόσους (αντί να απαλλοτριώσουν συλλογικά τα παραγωγικά του εργαλεία).

3 Για μερικά άλλα παραδείγματα αγωνιστικής έρευνας που συμμετείχαμε, ειδικά από τις ΗΠΑ, δείτε το "Rebellious Research:

Precarias a la Deriva: Ερευνητικές μέθοδοι για καθημερινές παρεμβάσεις σε μια μετα-φορντική οικονομία

Η επίδραση των νεο-φιλελεύθερων πολιτικών ελεύθερου εμπορίου που προωθήθηκαν στην Ισπανία από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 παρήγαγαν μια σκληρή διαδικασία αποβιομηχάνισης που ακολουθήθηκε από μια μετάβαση σε μια μετα-φορντική οικονομία που βασιζόταν στις υπηρεσίες και τα χρηματοοικονομικά. Η απότομη αλλαγή στα εργασιακά μοτίβα περιελάμβανε την αύξηση της ανεργίας και την γενίκευση των προσωρινών συμβολαίων, κάτι που επηρέαζε με μοναδικούς τρόπους διάφορους τομείς της κοινωνίας. Η 'ευελιξία' (flexibilization) ή 'ατυποποίηση' (casualization) των αγορών εργασίας απαιτούσε σημαντικές περικοπές στους νόμους που προστάτευαν την εργασία και την απώλεια των πολλαπλών προνομίων που εγγυόταν η προηγούμενη οικονομία της κοινωνικής προστασίας. Οι διαφωνίες⁴ ενάντια σε μια τόσο επιθετική απορρύθμιση των αγορών εργασίας εκφράστηκαν καθαρά σε διάφορες αντι-Ευρωπαϊκές εκστρατείες που οργανώθηκαν όχι μόνο από επίσημα συνδικάτα, αλλά και από περιβαλλοντικές οργανώσεις και αγροτικούς συλλόγους, ομάδες μεταναστών, και ειδικά από μια εκνευρισμένη νεολαία που την είχαν γεμίσει υποσχέσεις για μια ουδέτερη στο άκουσμα ευέλικτη εργασία αλλά η οποία κατέληξε με αυτά που λένε *contractos basura* (συμβάσεις για τα σκουπίδια). Η αλλαγή στις συνθήκες εργασίας ήταν ο στόχος κριτικών και κινητοποιήσεων σε όλη την Ευρώπη. Τα ευρωπαϊκά κοινωνικά κινήματα άρχισαν να ονομάζουν “επισφάλεια”⁵ αυτές τις (επαν)εμφανιζόμενες εργασιακές συνθήκες. Αυτό που στα Αγγλικά θα ονομαζόταν ευέλικτη, άτυπη ή ενδεχομενική (τυχαία) εργασία (χωρίς καμία κριτική συμπαράδελωση), πολιτικοποιείται σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες ως “επισφαλής εργασία”, και αποκηρύσσεται ο εύθραυστος και εκμεταλλευτικός χαρακτήρας της, προωθώντας την ως μια νέα ταυτότητα αγώνα. Η επισφάλεια αναφέρεται λοιπόν στις εργασιακές συνθήκες που προέκυψαν μετά από τη μετάβαση από τις δια-βίου σταθερές εργασίες που ήταν συνηθισμένες στις βιομηχανικές καπιταλιστικές και οικονομίες κοινωνικού κράτους, στις προσωρινές, ανασφαλείς χαμηλόμισθες εργασίες που προέκυψαν με την παγκοσμιοποίηση των υπηρεσιών και των χρηματοπιστωτικών:

Το προκαριάτο είναι για το μεταφορντισμό αυτό που το προλεταριάτο ήταν για το φορντισμό: οι ευέλικτοι/ες, προσωρινοί/ες, μερικά-απασχολούμενοι/ες εργά(ρι)ες είναι η νέα κοινωνική ομάδα που απαιτείται και αναπαράγεται από το νεο-φιλελεύθερο και μετα-βιομηχανικό οικονομικό μετασχηματισμό. Είναι η κρίσιμη μάζα που ανακύπτει από την παγκοσμιοποίηση, ενώ τα καταστραμμένα εργοστάσια και οι γειτονιές υποκαθίστανται από γραφεία και εμπορικές περιοχές. Είναι οι εργαζόμενοι στις υπηρεσίες, στα σουπερμάρκετ και τις αλυσίδες και οι γνωστικά εργαζόμενοι που λειτουργούν στην βιομηχανία της πληροφορίας⁶.

Οι *Precarias a la Deriva* γεννήθηκαν από αυτή την έντονα πολιτική στιγμή σε έναν από τους χώρους όπου τα ζητήματα της επισφάλειας συζητιούνταν με πάθος: την *Eskalera Karakola*, ένα κατελημμένο κέντρο από γυναίκες που βρισκόταν στη γειτονιά της *Lavariés*⁷. Μετά τη σκέψη επί των συνθηκών τους και τη συμμετοχή στις διάφορες κινητοποιήσεις και τους διαλόγους για θέματα εργασίας πολλές από τις γυναίκες που οργανώνονταν στο *Karakola* ανακάλυψαν ότι οι υπάρχοντες τρόποι ανάλυσης και οργάνωσης δεν ανταποκρίνονταν καλά στην κατάστασή τους.

Itinerarios por la investigación activista en EEUU” στο: www.euromovements.info. Γράψαμε αυτό το άρθρο ως συνεισφορά στο *Activist Research Newsletter*, για να αντιδράσουμε σε μια ορισμένη έλλειψη εμπειριών από τις ΗΠΑ σε μερικές από τις συζητήσεις για την αγωνιστική έρευνα. Περιλαμβάνει παραδείγματα από το *Direct Action Network* (DAN στο Chicago, το *Mexico Solidarity Network*, τη Συμμετοχική Έρευνα Δράσης, την Συμμαχία των *Immokalee Workers*, και το Πανεπιστήμιο των Φτωχών.

4 Δείτε στο *Desobediencia Global* στο <http://www.sindominio.net> για περισσότερες πληροφορίες για την εκστρατεία ενάντια στην Προεδρεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2002 από την Ισπανία.

5 Για ακτιβιστικές αναφορές στις συζητήσεις για την επισφάλεια την Ευρώπη δείτε τα: www.precarity.info ή www.euromayday.org.

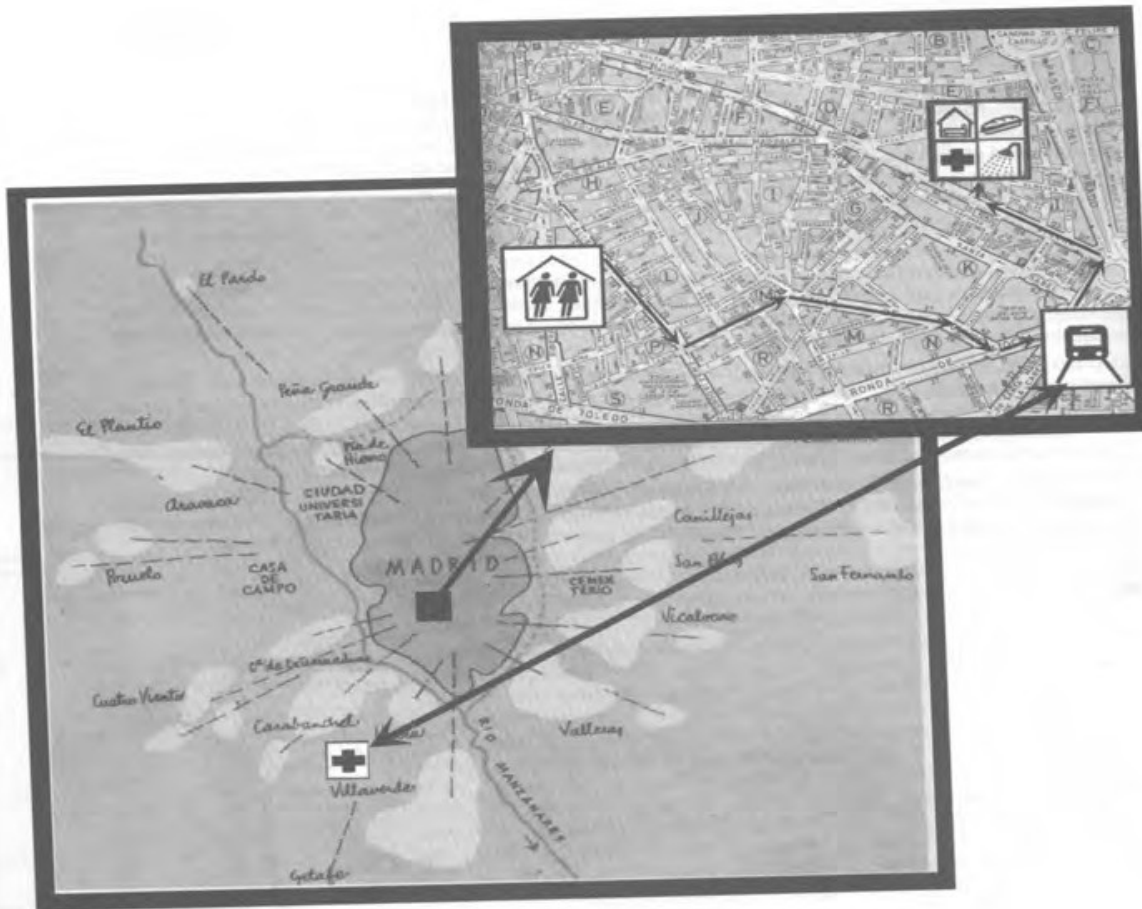
6 *Chainworkers* στο *Precarias a la Deriva* (2004) *A la Deriva por los Circuitos de la Precariedad Femenina*. Madrid: *Traficantes de Suenos*, 48.

7 *Lavariés* είναι μια κεντρική γειτονιά που πρόσφατα έγινε γνωστή για το μάζεμα εκεί νεανικών, εργατικών και μεταναστευτικών ομάδων.

Γιατί Precarias ή γυναικεία επισφάλεια;

Τα πρώτα ψελίσματα αυτού του project αγωνιστικής έρευνας εντοπίζονται στο πλαίσιο της γενικής απεργίας που έγινε στις 20 Ιουνίου του 2002 στην Ισπανία ως μέρος της αντι-ΕΕ εκστρατείας κατά τη διάρκεια της Ισπανικής προεδρίας της ΕΕ. Στο χώρο της Eskalera Karakola, αρκετές γυναίκες ξεκίνησαν να μοιράζονται τη δυσανεξία τους με το γενικό κάλεσμα από τα μεγάλα συνδικάτα να σταματήσουν όλες οι παραγωγικές αλυσίδες για 24 ώρες. Ήθελαν να είναι μέρος μιας γενικευμένης και σαφούς δυσαρέσκειας ενάντια στις εργασιακές συνθήκες, αλλά η παραδοσιακή τακτική της απεργίας προϋπέθετε ένα ιδανικό τύπο εργαζομένου που απείχε μακράν από τις συγκεκριμένες συνθήκες τους. Η απεργία στο πλαίσιο μιας σύμβασης με την ώρα, της οικιακής εργασίας, της προσωρινής απασχόλησης, ή της αυτο-απασχόλησης δεν θα είχε κανένα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Κανείς δεν θα την καταλάβαινε καν. Με αυτό τον εκνευρισμό ως σημείο αφετηρίας τους άρχισαν να σκέφτονται συλλογικά νέους τρόπους πολιτικής παρέμβασης προσαρμοσμένους στις συνθήκες τους.

Η συζήτηση κατέληξε με μια πρόταση: την “riquete-encuesta” ή την “διαμαρτυρία-έρευνα”. Κατά την ημέρα της γενικής απεργίας διάφορες μικρές ομάδες γυναικών εφοδιασμένες με κάμερες, μαγνητόφωνα, σημειωματάρια και στυλό διασκορπίστηκαν στην πόλη της Μαδρίτης. Σκόπευαν να κάνουν συνεντεύξεις στα περιθωριακά κέντρα της οικονομίας όπου η απεργία λίγο νόημα είχε: στους αόρατους, αρρύθμιστους, προσωρινούς, χωρίς χαρτιά, οικιακούς τομείς της οικονομίας. Το κύριο θέμα της έρευνας επικεντρωνόταν στην ερώτηση: *cual es tu huelga?* (Ποιά είναι η απεργία σου;) Η έρευνα από τις precarias σταμάτησε την παραγωγική και αναπαραγωγική αλυσίδα για κάποιο χρόνο και το σημαντικότερο, έδωσε μια πρόσκαιρη ευκαιρία να μιλήσουν, και να ακούσουν έναν αόρατο και διασπασμένο πληθυσμό. Η ανταλλαγή που προέκυψε από εκείνη την ημέρα ήταν σημείο έμπνευσης: άνοιξαν ένα δυνητικό χώρο για μη-διαμεσολαβημένες συναντήσεις μεταξύ γυναικών που δεν θα είχαν καμία άλλη σύνδεση, οι οποίες ενώ μοιράζονται παρόμοιες συνθήκες επισφάλειας οι εμπειρίες τους διαφέρουν ριζικά⁸

Με τέτοια ζέση, προέκυψε το ερευνητικό project που ονομάστηκε “για την περιπλάνηση στα κυκλώματα της γυναικείας επισφάλειας”. Το αντικείμενο μελέτης και παρέμβασης ήταν οι εργασιακές

8 Precarias a la Deriva (2004) *A la Deriva por los Circuitos de la Precariedad Femenina*. Madrid: Traficantes de Sueños, 21-22.

συνθήκες που δημιουργούνται για τις γυναίκες από μια μετα-φορντική οικονομία, οι οποίες εργάζονται σε διαφορετικά μέρη της αγοράς άτυπης εργασίας μέσα στην πόλη. Μέσα από μια στενή σύνδεση με τις δικές τους εμπειρίες αυτό το project θα σουλουπώσει την έννοια της επισφάλειας, θα αρθρώσει μια πιο “πλαισιωμένη” εκδοχή της. Επομένως, η έρευνά τους συγκροτήθηκε γύρω από την έννοια της ‘γυναικείας επισφάλειας’ ως ειδικής μορφής της ευέλικτης εργασίας: έμφυλη αλλά όχι βιολογική. Αυτή η ποιότητα της επισφάλειας προκαλεί τις αναλύσεις που υπερ-επικεντρώνονται στην παραγωγή και βοηθά στην κατανόηση που μπορεί να συλλάβει τα αποτελέσματα των εναλλασσόμενων εργασιακών συνθηκών στο συνεχές της παραγωγής – αναπαραγωγής. Μια από τις αναλυτικές συνεισφορές αυτού του project βρίσκεται στο σπάσιμο της διάκρισης ανάμεσα σε “εργασία” και “ζωή” που συνήθως διατηρεί η παραδοσιακή πολιτική οικονομία. Αναλύουν πως οι μετα-φορντικές αλλαγές στην εργασία παράγουν *μετα-φορντικές ζωές*, θεωρώντας τις νέες υποκειμενικότητες που γεννιούνται. Η συνθήκη της γυναικείας επισφάλειας δεν μπορεί να αναχθεί μόνο στις αρνητικές εργασιακές συνθήκες που σημειώνονται από την έννοια του *precariatu*, συγγενούς του *proletariatu*. Έτσι προσδιορίζουν τον εαυτό τους, αναγνωρίζοντας τον πολλαπλό χαρακτήρα της ζωής ως *precarias/επισφαλής* (η γυναικεία εκδοχή του *precario*), δείχνοντας πως παράγονται τα υποκείμενα σε συνθήκες και καταπίεσης και ενδυνάμωσης:

Είμαστε επισφαλείς. Αυτό σημαίνει μερικά καλά πράγματα (όπως η συσσώρευση γνώσης, εμπειρίας και δεξιοτήτων μέσα από τη δουλειά μας και τις υπαρξιακές εμπειρίες μας που είναι υπό συνεχή κατασκευή), πολλά κακά (όπως την ευλωτότητα, την ανασφάλεια, τη φτώχεια, την κοινωνική αστάθεια), και τα περισσότερα, τα αμφίθυμα πράγματα (κινητικότητα, ευελιξία)⁹.

Γιατί περιπλανήσεις ή γύρες;

Το να βρουν συλλογικούς τρόπους αγώνα ήταν μια από τις κύριες προκλήσεις που έπρεπε να αντιμετωπίσουν, ειδικά που να εστιάζονται στις δυνατότητες μιας άρθρωσης ανάμεσα σε γυναίκες που μοιράζονταν την κοινή εμπειρία της επισφάλειας αλλά εργάζονταν σε τρομερά διαφορετικές δουλειές από το πανεπιστήμιο ως εργάτριες του σεξ, από μεταφράστριες ως οικιακές βοηθοί. Βάσει του ενθουσιασμού από τα αποτελέσματα της διαμαρτυρίας-έρευνας, ένα σχέδιο για την επανασύνδεση και την εξερεύνηση της πολλαπλότητας των εμπειριών της επισφάλειας με πιο συστηματικό τρόπο άρχισε να μορφοποιείται. Χρειάζονταν ερευνητικές μεθοδολογίες που θα ταίριαζαν με τις περιστάσεις τους και θα ήταν σχετικές με την πρόκληση σύγκρουσης. Αναζητώντας μια διαδικασία που θα μπορούσε να συλλάβει τις κινητές, ανοιχτές και τυχαίες καθημερινές ζωές τους, αναζήτησαν την έμπνευση στην Καταστασιακή τεχνική της “περιπλάνησης”. Οι Καταστασιακοί ερευνητές περιπλανιούνταν στην πόλη αφήνοντας τις συναντήσεις, τις συζητήσεις, την αλληλεπίδραση και τα μικρο-γεγονότα να οδηγούν τις αστικές διαδρομές τους. Το αποτέλεσμα ήταν μια ψυχογεωγραφία που βασιζόταν στις τυχαίες συμπτώσεις. Αυτή η εκδοχή ωστόσο θεωρείται κατάλληλη για έναν άνδρα αστό χωρίς υποχρεώσεις και καθόλου ικανοποιητική για μια επισφαλής γυναίκα. Αντί για μια εξωτική διαδρομή, η εκδοχή της περιπλάνησης των *precarias* αποτελείται από ένα τοποθετημένο και κατευθυνόμενο δρομολόγιο διαμέσου των χώρων της καθημερινής ζωής.

Οι Καταστασιακές μέθοδοι ανοίγουν απροσδόκητες χωρικές καταστάσεις παράγοντας συνθήκες που αξίζουν να εξερευνηθούν. Οι μέθοδοι των *precarias* ακολουθούν ένα μοντέλο της περιπλάνησης όπου οι χώροι που θεωρούνται συνήθως χωρίς σύνδεση ενώνονται ηθελημένα. Αυτό επιτρέπει οι καθημερινές διαδρομές να γίνουν η καθοδηγητική γραμμή, κάνει ορατές υπόγειες πραγματικότητες που αλλιώς θα ήταν εκτός του πεδίου του συνηθισμένου λόγου. Αυτός ο τρόπος της περιπλάνησης παρουσιάστηκε ως μια τέλεια τεχνική που δίνει προσοχή στο χωροχρονικό συνεχές που βίωναν ως γυναίκες κάτω από τις νέες εργασιακές συνθήκες. Αυτό το project συνεισφέρει λοιπόν με μια μεθοδολογία που θα μπορούσε να γίνει κατανοητή ως μια φεμινιστική εκδοχή της περιπλάνησης, ένα είδος “*derive à la femme*”.

Αυτή η καινοτόμος ερευνητική μεθοδολογία γεννά μια πολιτικο-οικονομική ανάλυση που πληροφορείται από σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα. Το project των *precarias* επισκοπεί, κριτικάρει, διασώζει και συνδυάζει διαφορετικά είδη δουλειάς χωρίς να αποδίδει τιμές στην αυθεντία αλλά με το συναίσθημα¹⁰. Το να πηγαينوέρχονται ανάμεσα σε μια ποικιλία πηγών και την πραγματικά βιωμένη εμπειρία τους επιτρέπει

9 *Precarias a la Deriva* (2004) *A la Deriva por los Circuitos de la Precariedad Femenina*, 17.

10 Μερικές από τις εργασίες που χρησιμοποιούμε εδώ προέρχονται από νεο-μαρξιστικές έννοιες της θυμικής/συναισθηματικής εργασίας, φεμινιστικών συζητήσεων για την αναπαραγωγή, μετα-αποικιακές θεωρήσεις για τις “δεδομένες” ιεραρχίες, μετα-στρουκτουραλιστικές θεωρίες της εξουσίας, και Ντελεζιανές κατανοήσεις της υποκειμενικότητας.

να αναπτύξουν μια τοποθετημένη διερεύνηση των υλικών συνθηκών που έχουν κοινές και των ριζικών διαφορών που βιώνουν¹¹. Αυτές οι φεμινιστικές περιπλανήσεις δρουν ως κυκλώματα που αρθρώνουν διασπασμένους χώρους και πειραματικές ξεναγήσεις στην εκ-νέου φαντασίωση της πολιτικής ως συλλογικών παρεμβάσεων στην καθημερινή ζωή. Παράγουν συμμετοχικές χαρτογραφίες των συλλογικών δρομολογίων τους όπου η έρευνα στο πεδίο είναι η πρόσκαιρη ερευνητική αποστολή που ακολουθεί το χωρο-χρονικό συνεχές των ατομικών εμπειριών¹². Το project των precarias αφορά την αναζήτηση κοινών σημείων και την ίδια στιγμή την ενίσχυση των ενικοτήτων καθώς διατηρείται αυτή η ένταση. Σκέφτονται τρόπους να αρθρώσουν “lo común singular” (το ενικό από κοινού). Ο στόχος ήταν να γονιμοποιήσουν τη συλλογική δράση σε ριζικά διαφορετικές συγκεκριμενικότητες.

Bureau d' Etudes/Université Tangente: Σπάζοντας (hacking) τις χαρτογραφίες για την χαρτογράφηση της εξουσίας και της φαντασίας των εξεγέρσεων.

Έχοντας τη βάση της στο Στρασβούργο της Γαλλίας, αυτή η ακτιβιστική ομάδα δημιουργίας χαρτών ξεκίνησε περίπου το 1998. Η προέλευσή της τοποθετείται στον τότε κόσμο της ριζοσπαστικής τέχνης της Γαλλίας. Το Bureau d' Etudes/Université Tangente (BE/UT) ξεκίνησε να πειραματίζεται με τις πρώτες εκδοχές των χαρτών και διαγραμμάτων των οικονομικών δικτύων ως μια μορφή δημόσιας/πολιτικής τέχνης. Μετά από διάφορα project, εντάθηκε ο εκνευρισμός με την πολιτική οικονομία του κόσμου της τέχνης. Η οργάνωση των ανέργων και των καταληψιών εκείνη την εποχή πήγε τις προσπάθειες του BE/UT σε μια πιο πολιτική τέχνη και την δουλειά σε ζητήματα της “νέας οικονομίας” όπως η γνωστική εργασία. Οι στοχασμοί για την εναλλασσόμενη φύση της οικονομίας όπως η αυξανόμενη σημαντικότητα των κινημάτων παγκόσμιας αντίστασης και τα καλέσματα για την άρθρωση μιας νέας διεθνούς αλληλεγγύης έδωσαν σε αυτή την ομάδα ακτιβιστικής τέχνης μια οδό πέρα από το κύκλωμα μουσείο/γκαλερί και έσπρωξαν τη συλλογικότητα προς μια μακροπρόθεσμη δέσμευση με τη χαρτογραφία ως τρόπο εργασίας και επικοινωνίας ζητημάτων που σχετίζονται με τα νέα κινήματα. Μεγάλοι αριθμοί ανταγωνιστικών χαρτών όπως και συνοδευτικά κείμενα, παρήχθησαν για τη ριζοσπαστική ανάλυση και εκπαίδευση. Οι χάρτες διανέμονται σε αντι-συνόδους, κατασκηνώσεις No-Border, Κοινωνικά Φόρα, ή επικοινωνούνται άμεσα με τοπικές συλλογικότητες (βρήκαμε τον πρώτο μας χάρτη σε μια κατάληψη στη Βαρκελώνη), όπως και στην ιστοσελίδα τους¹³. Οι χάρτες τους και τα γραπτά τους ενέπνευσαν ομάδες σε πολλά μέρη να θεωρήσουν τη χαρτογραφία ως μορφή παρέμβασης και εργαλείο αγώνα.

Σε τί χρησιμεύουν λοιπόν οι χάρτες – και γιατί στο κάτω κάτω “χάρτες”;

Οι χαρτογραφικές αυτές αναπαραστάσεις είναι συχνά μια τρομερή επίδειξη θεσμών, ποιητικών αιτίων, προσωπικοτήτων, οργανώσεων και κινήματων που σε ζαλίζει: ένα είδος δικτυακού χάρτη που ανιχνεύει τους συνδέσμους και τις αρθρώσεις των “δομών εξουσίας” (δηλ την Ε.Ε., το παγκόσμιο κεφάλαιο, συγκεκριμένες επιχειρήσεις) και τις ροές της αντιεξουσίας. Για παράδειγμα, σε ένα χάρτη που ονομαζόταν “η Ευρωπαϊκή Νόρμα της Παγκόσμιας Παραγωγής”, μπορείς να δεις διαφορετικά εικονίδια που αναπαριστούν πράγματα όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Commission) να συνδέεται με διαφορετικές τράπεζες, πολιτικούς θεσμούς και προσωπικότητες. Όλα τα είδη ροών χαράσσονταν με δικτυακούς συνδέσμους που θα μπορούσαν να δείξουν τις συνδέσεις ανάμεσα σε κάποιο θεσμό και τους κανονισμούς για τη βιοτεχνολογία, τις αμυντικές βιομηχανίες, τις τηλεπικοινωνίες, την αστυνόμευση της μετανάστευσης, κλπ.

Αντί για μια ηττοπαθή απάντηση “η εξουσία είναι παντού, δεν υπάρχει τίποτα να κάνουμε”, κάτι άλλο μπορούμε να επικαλεστούμε. Σε πολλούς από τους χάρτες του Bureau d' Etudes, υπάρχει ένα “πλήθος” στόχων και χώρων όπου εξασκείται η εξουσία. Αντί για μια κάθετη πυραμίδα, όπου βρίσκεται η “αληθινή εξουσία”, σε μια και μόνο στιγμή, στα παραδείγματα των “Ευρωπαϊκών Νορμών” η ίδια η δομή της αναζήτησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια νεοφιλελεύθερη/ιμπεριαλιστική Ευρώπη φανερώνεται ότι σχηματίζεται από έναν ευρύ αριθμό θεσμών, επιχειρήσεων, νόμων, κλπ. Ο σχηματισμός ο ίδιος ήταν η δομή. Επομένως, υπήρχαν δεκάδες δυνατά σημεία τομής: κανένας αγώνας δεν ήταν απολύτως πρωταρχικός εδώ. Ο

11 Για παράδειγμα, μια οικιακή βοηθός χωρίς χαρτιά και μια freelance δημοσιογράφος είναι και οι δυο ευέλικτες, προσωρινές, με μερική απασχόληση, και αυτο-απασχολούμενες – ωστόσο έχουν τεράστιες διαφορές στο κοινωνικό στάτους, το μισθό, τα δικαιώματα, τις διακινδυνεύσεις, κλπ.

12 Δείτε τις χαρτογραφικές αναπαραστάσεις των περιπλανήσεών τους στην έκδοση του 2004 των Precarias.

13 Δείτε το: Holmes (2003): <http://utangente.free.fr/>

χάρτης έδινε την εντύπωση ότι δεν είχε τελειώσει, ότι μερικοί σύνδεσμοι δεν είχαν ανιχνευθεί ή κατανοηθεί, όπως και η εξουσία αναμορφώνεται και ανασχηματίζεται ως απάντηση σε λαϊκούς αγώνες. Αυτός ο τρόπος απαλλοτριώσης της χαρτογραφίας μας προμηθεύει με νέους τρόπους σκέψης, ανταγωνισμού, όπως και την κατανόηση ότι κανένας θεσμός ή 'εστία' δύναμης δεν δεσμεύεται και περιορίζεται με απλό τρόπο. Η ίδια η ύπαρξη κάθε ισχυρού θεσμού δημιουργείται από τους δεσμούς του και τις ροές του με άλλες μορφές δύναμης¹⁴. Το Bureau d' Etudes εξηγεί τη σημαντικότητα αυτού του είδους έρευνας που βασίζεται στα κινήματα ως εξής:

Η αυτόνομη γνώση μπορεί να συγκροτηθεί μέσα από την ανάλυση του τρόπου που λειτουργούν οι πολύπλοκες *μηχανές*... Η αποδόμηση των πολύπλοκων μηχανών και η απο-αποικιοποιημένη αναδόμησή τους μπορούν να εκτελεστούν σε όλα τα είδη αντικειμένων... Με τον ίδιο τρόπο που αποδομείς ένα πρόγραμμα, μπορείς να αποδομήσεις την εσωτερική λειτουργία μιας κυβέρνησης ή μιας διοίκησης, μιας εταιρείας ή ενός βιομηχανικού ή οικονομικού συμπλέγματος. Στη βάση μιας τέτοιας αποδόμησης, την ένταξη μιας ακριβούς ταύτισης των λειτουργικών αρχών μιας δεδομένης διοίκησης, ή των δεσμών και των δικτύων ανάμεσα στις διοικήσεις, τα λόμπυ, τις εταιρείες, κλπ, μπορείς να προσδιορίζεις τρόπους δράσης ή παρέμβασης¹⁵.

Την ίδια στιγμή που η εξουσία χαρτογραφείται μπορούμε επίσης να ακολουθήσουμε τα δρομολόγια της κινηματικής δραστηριότητας με το στόχο της ισχυροποίησης των αυτόνομων μορφών της οργάνωσης, της κατανόησης όλων μαζί των διακριτών ακτιβιστικών προσπαθειών, ή της αναζήτησης νέων πεδίων αντίστασης.

Δεν προσθέτεις και κάτι άλλο στο “γιατί χάρτες;”

Αυτές οι στρατηγικές χαρτογράφησης φαίνονταν σχετικές με τη διεξαγωγή πρακτικών αγωνιστικής έρευνας που θα ήταν μονταρισμένες σύμφωνα με πολλές ακτιβιστικές αρχές. Βάσει των όσων είχαμε μάθει από τις εμπειρίες του Bureau d' Etudes και άλλων συλλογικοτήτων χαρτογράφησης προσπαθήσαμε να προσδιορίσουμε ορισμένα από τα πλεονεκτήματα μιας μορφής χαρτογραφικής παραγωγής βασισμένης στα κοινωνικά κινήματα με σκοπό να ισχυροποιήσουμε και να εμβαθύνουμε τους αγώνες.

Οι χάρτες είναι μη-κειμενικοί και μη-γραμματικοί. Αυτό σημαίνει ότι αντί για ένα απόσπασμα όπου ο αναγνώστης είναι αναγκασμένος να ακολουθήσει το πλάνο του συγγραφέα με ένα πολύ γραμμικό τρόπο, οι χάρτες δεν έχουν αυστηρή αρχή ή τέλος. Ενώ οι χάρτες δείχνουν οπωσδήποτε ορισμένα πράγματα ενώ κρύβουν άλλα δεν περιορίζονται από τους ίδιους κανόνες γραμματικής και σύνταξης. Διαφορετικοί άνθρωποι που τους κοιτάζουν μπορούν να δουν διαφορετικούς συνδέσμους και τάξεις πραγμάτων και μπορούν να εστιάσουν σε οποιοδήποτε σημείο ενός χάρτη σε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς να πρέπει να γυρίζουν σελίδα. Αυτό το μη-κειμενικό χαρακτηριστικό μπορεί επίσης να βοηθήσει στη γεφύρωση ορισμένων περιορισμών της γλώσσας και του αλφαριθμητισμού (αν και αυτή η υπερ-οπτικότητα μπορεί να παράγει άλλους περιορισμούς).

Οι χάρτες είναι ευκολότερο να παραχθούν ή να χτιστούν με συμμετοχικό και συλλογικό τρόπο. Ενώ η συν-γραφή ενός κειμένου για μια συλλογικότητα κάποιου μεγέθους μπορεί να είναι αρκετά δύσκολη – μόνο και μόνο επειδή οι προτάσεις είναι δύσκολο να συνταχθούν με πολλούς ανθρώπους – τα αντικείμενα του χάρτη και τα εικονίδια μπορούν να προστεθούν με ένα πολύ ευκολότερο τρόπο. Διαφορετικοί άνθρωποι μπορούν να προτείνουν διαφορετικά αντικείμενα που μπορεί να είναι σχετικά για ένα χάρτη, για παράδειγμα μια συγκεκριμένη επιχείρηση, ένα σύνολο εργασιακών σχέσεων, ένα μέρος της γειτονιάς, κλπ. Ακόμη και όταν ένας χάρτης έχει τελειώσει, διαφορετικοί χρήστες μπορούν να σχεδιάσουν πάνω του προσθέτοντας νέα αντικείμενα ή συνδέοντας αντικείμενα που προηγουμένως δεν συνδέονταν (σκεφτείτε μόνο πόσα μπορούμε να κάνουμε σε ένα τουριστικό ή οδικό χάρτη).

Οι χάρτες είναι εξαιρετικό εργαλείο για εργαστήρια ή αντι-μαθήματα. Είναι επίσης πρακτικά εργαλεία για την επικοινωνία πιο γενικά ανάμεσα στους αγώνες. Εν μέρει αυτό διευκολύνεται από την οπτική τους φύση, αν και, αντίθετα από μια ταινία, μπορεί να έχεις τη δυνατότητα να δεις ολόκληρο το χάρτη ή τους

¹⁴ Ένα μέρος του θεωρητικού υπόβαθρου αυτών των τύπων φαίνεται να δίνει καλά με τους Foucault και Deleuze & Guattari, αν ενδιαφέρεστε περισσότερο δείτε την αληθινή ενδιαφέρουσα δουλειά του Holmes.

¹⁵ Bureau d'Etudes-Université Tangente (2002) “Autonomous Knowledge and Power in a Society without Affects,” στο Université Tangente: www.utangente.free.fr.

χάρτες και να εστιάζεις την προσοχή σου σε όποιο σημείο σου αρέσει. Αυτό μπορεί να αλλάξει τη ροή της συλλογικής συζήτησης και σκέψης και διευκολύνει την αναφορά σε προηγούμενα σημεία.

Οι χάρτες ποτέ δεν χρειάζεται να θεωρηθούν τελειωμένοι. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι άνθρωποι μπορούν να σχεδιάσουν πάνω τους ή να σχεδιάσουν καινούριους χάρτες. Πλαίσια κειμένου μπορεί να προστεθούν. Διαφορετικοί χάρτες μπορεί να διαβαστούν σε αντιπαράθεση ο ένας από τον άλλο για να βαθύνουν τις αναλύσεις και να αναζητήσουν περισσότερα εργαλεία. Για παράδειγμα, το Bureau d'Etudes σε οποιαδήποτε στιγμή έχει ένα χάρτη με διαφορετικούς κρατικούς κυβερνητικούς θεσμούς που περιλαμβάνουν ορισμένους οικονομικούς θεσμούς, και ένα άλλο χάρτη για εκείνους τους οικονομικούς θεσμούς με σκοπό να ακολουθήσουν τους συνδέσμούς τους με άλλες βιομηχανίες και θεσμούς.

Οι ακτιβιστικοί χάρτες έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Μερικές φορές μοιάζουν περισσότερο με καρτούν που έχουν σκοπό να επικοινωνήσουν ένα ζήτημα, μια μορφή agitprop ή “χάρτη προπαγάνδας” - όπως ένα χαπάοδι που σέρνεται πάνω στη γη¹⁶. Άλλοι ακτιβιστικοί χάρτες μοιάζουν περισσότερο με οδικό χάρτες για συγκεκριμένες διαμαρτυρίες που προσδιορίζουν πράγματα όπως οι στόχοι, οι ζώνες ασφαλείας και οι τακτικές περιοχές¹⁷. Οι χάρτες που περιγράφουμε εδώ, και που πραγματώνονται από συλλογικότητες όπως το Bureau d'Etudes, πάνε ακόμα ένα βήμα μακρύτερα. Φτιάχνονται ακριβώς με το σκοπό να εφαρμόσουν την κινηματική πολιτική στη διαδικασία χαρτογράφησης, καθώς και η μορφή που παίρνουν μπορεί να είναι πολύ παράξενη (funky?) και ανορθόδοξη. Οι στόχοι είναι συγκεκριμένα να κατανοήσουμε ποιές μορφές εξουσίας μπορεί να αντιμετωπίσουμε όπως και την αντιεξουσία που μπορούμε να δημιουργήσουμε.

Οι χάρτες γίνονται ένα μέρος της “ανάπτυξης” του ακτιβισμού, αν θέλετε. Μπορούν να δράσουν ως ένας τρόπος να συνδεθούν καθημερινές εμπειρίες και δρομολόγια με μεγαλύτερης κλιμακας σχηματισμούς της οικονομικής και πολιτικής εξουσίας. Σε αυτό το σημείο βλέπουμε τη σύνδεση ανάμεσα στις εμπειρίες των Precarias a la Deriva, του Bureau d'Etudes, και αυτού που ελπίζουμε να δημιουργήσουμε μέσα στο project “χαρτογραφώντας τα πανεπιστήμια”.

3. Πίσω στο Σχολείο: Ένα αναδυόμενο project αγωνιστικής έρευνας σε μια μηχανή της γνώσης των Η.Π.Α.

Για διαφορετικούς οικονομικούς, πολιτικούς και προσωπικούς λόγους, μερικοί και μερικές από εμάς κατέληξαν να σπουδάζουν και να δουλεύουν σε ένα πανεπιστήμιο που βρίσκεται στις ζούγκλες του Νότου των ΗΠΑ. Αυτό που αντιλαμβανόμαστε ως την απομόνωση της γκετοποιημένης ακαδημίας των ΗΠΑ ήταν πηγή εκνευρισμού κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων του προγράμματός μας. Μετά από συζητήσεις με άλλους ωστόσο, καταλάβαμε ότι αυτή η απομόνωση ενισχυόταν από το μύθο του πανεπιστημίου ως τον πύργο από ελεφαντοστό που απέχει από τον “πραγματικό κόσμο” όπως και από τον “αληθινό ακτιβισμό”. Ως κάτοικοι του πανεπιστημίου δεν ήταν δύσκολο να δούμε πως τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης συνεισέφεραν στη διαδικασία του νεοφιλελευθερισμού της οικονομίας που πολεμούσαμε από πριν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

Για παράδειγμα το UNC-CH¹⁸ είναι ένα από τα περίπου 10 πανεπιστήμια σε μια αστική περιοχή ακτίνας 50 μιλίων στη Βόρεια Καρολίνα που παρέχει την εργασιακή δύναμη του παρακείμενου “Research Triangle Park” (Πάρκο Ερευνητικού Τριγώνου), έναν από τους κύριους κόμβους ανταγωνισμού της παγκόσμιας οικονομίας της γνώσης, που περιλαμβάνει πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η συγκέντρωση των κατόχων διδακτορικών που εργάζονται στο γεωγραφικό αυτό τρίγωνο είναι μια από τις υψηλότερες στον κόσμο. Συνοδεύεται από μια αύξηση στη μερική απασχόληση στις υπηρεσίες κάτω από αμφίβολες συνθήκες. Το Πανεπιστήμιο Duke είναι το τρίτος μεγαλύτερος ιδιώτης εργοδότης στη Βόρεια Καρολίνα, λίγο πίσω από το Wal-Mart, και αναφέρεται από τους κατοίκους της περιοχής ως η “φυτεία”. Αυτός ο πόλος οικονομικής παραγωγής έχει υποκαταστήσει μεγάλο μέρος της βιομηχανίας ιματισμού στη διαδικασία του outsourcing μετά τη συνάντηση με τα 'στάνταρ' του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Η πολιτικές τους που καθορίζονται από τις επιχειρήσεις και τις απορρυθμισμένες εργατικές πολιτικές έχουν υμνηθεί ως ένα από τα

¹⁶ Δείτε το: John Pickles (2004) *A History of Spaces: Cartographic reason, mapping and the geo-coded world*. London and New York: Routledge.

¹⁷ Δείτε το χάρτη δράσης: People's Guide to the National Republican Convention. NYC August-September 2004 (Λαϊκός Οδηγός για την Εθνική Συνδιάσκεψη των Ρεπουμπλικάνων...)

¹⁸ University of North Carolina – Chapel Hill: Πανεπιστήμιο της Βόρειας Καρολίνας, στο Chapel Hill, όπου σπουδάζουν και εργάζονται οι συγγραφείς.

ηγετικά μοντέλα στη νεοφιλελευθεροποίηση της έρευνας.

Το πανεπιστήμιο ως ένας από τους κύριους φορείς της σύγχρονης οικονομίας είναι πλήρως ενσωματωμένο στον “πραγματικό κόσμο εκεί έξω”. Το πανεπιστήμιο ως τέτοιο συνεισφέρει στην παραγωγή και αναπαραγωγή εκείνου του ίδιου νεοφιλελεύθερου κόσμου που πολλοί και πολλές από εμάς προσπαθούσαν να πολεμήσουν απ' έξω. Επομένως, ο ακτιβισμός – που συχνά θεωρείται στις ΗΠΑ ότι έχει λίγη σχέση με το πανεπιστήμιο – ήταν πιο απαραίτητος από ποτέ στην καρδιά του πανεπιστημίου με σκοπό την εξερεύνηση των μειονεκτημάτων και των δυνατοτήτων των αναπαραγωγικών μηχανών του συστήματος.

Μετά τη θεώρηση ορισμένων από αυτά τα ζητήματα, των καινούριων πειραμάτων στην αγωνιστική έρευνα και τις συζητήσεις για την επισφάλεια, μια ομάδα εργασίας προέκυψε στο πανεπιστήμιο με εστίαση στις χαρτογραφικές στρατηγικές που ανέπτυσαν τα κινήματα για να αλληλεπιδράσουν με την οικονομική κατάσταση που αλλάζει. Αυτή η ομάδα – υπό το προσωρινό όνομα Counter Cartographies Collective – συναντιόταν στο 3 Cups, ένα μαγαζί ποιοτικού φαγητού στην πόλη από τον Απρίλιο του 2005. Η ιδέα είναι να χρησιμοποιήσουμε μερικές από εκείνες τις τεχνικές χαρτογράφησης για να εντοπίσουμε ορισμένες από τις οικονομικές αλλαγές μέσα στην τοπική περιοχή. Ένα από τα τωρινά project της συλλογικότητας εστιάζεται στην χαρτογράφηση/περιπλάνηση/ παρέμβαση στην πανεπιστημιακή μηχανή. Αυτό το project ξεκίνησε με την παρέμβαση στην Ημέρα Εργασίας.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα παραδείγματα των Precarias a la Deriva και του Bureau d'Etudes πυροδότησαν τη φαντασία μας για να ξεκινήσουμε ένα project χαρτογραφικής αγωνιστικής έρευνας στο UNC-CH. Ακολουθούν μερικές από τις μεταφράσεις των μεθοδολογικών συνεισφορών και από τα δυο project για τη χαρτογράφηση του πανεπιστημίου.

Περιπλάνηση στα Κυκλώματα ενός Μετα-Φορντικού Εργοστασίου

Ένα από τα κύρια ταμπού του πανεπιστημίου είναι οι εργασιακές και βιωτικές συνθήκες των εργαζομένων του, κάτι που σβήνει τα σώματα και την υλικότητα που ενέχεται στην παραγωγή της γνώσης. Οι τομείς των υπηρεσιών και της υποδομής του πανεπιστημίου όπως και η ίδια η ακαδημαϊκή εργασία υφίστανται παράλληλες διεργασίες outsourcing, προσωρινών συμβολαίων, αυτο-απασχόλησης, και άλλα “κεράσματα” από τις αγορές ευέλικτης εργασίας. Η επισφάλεια – που εκδηλώνεται σε πολλαπλές μορφές – εμφανίζεται σε οικείο περιβάλλον. Το μετα-φορντικό καθεστώς της οικονομίας της γνώσης ανέμενε να ερευνηθεί και να γίνει αντικείμενο παρέμβασης, και τα μεθοδολογικά εργαλεία που αναπτύχθηκαν από τις Precarias a la Deriva μας εντυπωσίασαν με τις δυνατότητές τους.

Η γυναικεία περιπλάνηση ως βοηθοί διδασκαλίας, προπτυχιακές, εργαζόμενες στην καφετέρια, καθηγήτριες, επιστάτριες, προσωρινοί λέκτορες, φύλακες, κλπ, μας επιτρέπει να χαράζουμε την επικράτεια της παραγωγής γνώσης ως το αντικείμενο εξέτασης, το αντικείμενο στο οποίο να παράγουμε γνώση. Οι καθημερινές μας ζωές ως κάτοικοι του πανεπιστημίου γίνονται τα προσωρινά πεδία έρευνάς μας, χρησιμοποιώντας τις ερευνητικές μας δεξιότητες για να διερευνήσουμε τις δικές μας συνθήκες εργασίας/ζωής και να εξερευνήσουμε τις δυνατότητες αγώνα. Το πανεπιστήμιο πάντα περιμένει από τους ερευνητές να εξετάζουν το εξωτερικό, τον αληθινό κόσμο εκεί έξω, το μακρινό, το άλλο, την ετεροτοπία. Αυτό το ίδιο πανεπιστήμιο γίνεται το αντικείμενο εξέτασής μας εξαιτίας του σημαντικού ρόλου του στη δημιουργία των οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών διαδικασιών και των έντονων συνδέσεών τους με τον υποτιθέμενο “πραγματικό κόσμο εκεί έξω”. Η περιπλάνησή μας θα γίνει στα κυκλώματα ενός μετα-φορντικού πανεπιστημίου της επισφάλειας. Κατά τον ίδιο τρόπο που οι Καταστασιακοί θεώρησαν την πόλη εκθαμβωτική για τη δύναμή της να συλλαμβάνει τις σύγχρονες διαδικασίες εμείς ως προσωρινοί διαμένοντες στο πανεπιστημιακό σύστημα βρήκαμε ότι η ακαδημαϊκή περιοχή μας είναι μια απίστευτη πηγή πληροφοριών για τους σύγχρονους τρόπους παραγωγής στην οικονομία της γνώσης. Ακολουθώντας τα δρομολόγια ή τα κυκλώματα καθενός από τα δρομολογία μας θα μας επιτρέψει να αποκαλύψουμε τις συνθήκες για την παραγωγή από το πανεπιστήμιο των νεοφιλελεύθερων υποκειμένων/υπηκόων.

Η περιπλάνηση στα καθημερινά κυκλώματα εργασίας στο πανεπιστήμιο (γνωστική, χειρωνακτική, και τα πάντα στο ενδιάμεσο) ανοίγει τη δυνατότητα να χαράζουμε συνδέσεις ανάμεσα στις ατομικές εμπειρίες και τις ευρύτερες διαδικασίες στη σύγχρονη πολιτική οικονομία. Πέρα από την ανάδειξη αυτών των συνδέσεων γίνεται ένα εργαλείο για την εξερεύνηση των πιθανών αρθρώσεων εντός μιας συνθήκης πλήρους κατακερματισμού μέσα στην εργασιακή δύναμη της ακαδημίας των ΗΠΑ που αλλάζει, που ξεπερνά τις ριζικές εργασιακές διαφορές μέσα από μια κοινή γλώσσα – το εργοστάσιο της γνώσης – και ως ελπίζουμε ότι ανοίγει ένα νέο πεδίο αγώνα. Η φεμινιστική περιπλάνηση στο campus θα περιλαμβάνει συλλογικές

βόλτες στο πεδίο. Κάθε περιπλάνηση μπορεί να περιλαμβάνει διαφορετικές συσκευές καταγραφής (σημειωματάρια, κάμερες, ηχογράφηση). Είναι ένα είδος συλλογικής συζήτησης εν κινήσει, που καθοδηγείται από ένα/δύο/τρεις οδηγούς μέσα από τα δρομολόγια της καθημερινής ζωής τους. Η ηχογραφημένη περιπλάνηση μπορεί να περιλαμβάνει εγγραφές σε ημερολόγια, συνεντεύξεις, συζητήσεις, κλπ, και μετά το υλικό μπορεί να συζητηθεί σε εσωτερικά εργαστήρια. Μερικές από τις πιθανές περιπλανήσεις που κατέγραψε η συλλογικότητα είναι: 1) περιπλάνηση σε διάφορες θέσεις βοηθού διδασκαλίας: πώς να καταλάβουμε τη διασταύρωση/συνεχές του “φοιτητή” και “εργαζομένου”; 2) ενασχόληση με την παρουσία του στρατού στο πανεπιστήμιο: συνέντευξη και συλλογική συζήτηση με ένα βετεράνο της μάχης και ένα στρατιώτη για την πολιτική οικονομία του στρατιωτικού/ακαδημαϊκού/βιομηχανικού συμπλέγματος; 3) ο κόσμος των λεκτόρων επί συμβάσει: προσωρινά συμβόλαια, ασφάλιση υγείας, και δεύτερες δουλειές – είναι δυνατό να φτιάξεις οικογένεια έτσι; 4) φτάνοντας στο φαγητό σου – περιπλάνηση στον κόσμο της εκχωρημένης σε εταιρείες εστίασης και της κατασκευής καφετεριών από επιχειρήσεις; 5) καθαρίζοντας το δωμάτιό σου, και το campus: εστίαση στις υφιστάμενες συνθήκες των καθαριστριών και των επιστατών, μισθός που παρακρατείται, προσωρινά συμβόλαια, φυλετικές προσλήψεις, κλπ.

Χαρτογραφώντας τα Δίκτυα της Μηχανής της Γνώσης

Ένας από τους κύριους μύθους για την ακαδημία είναι ο ανεξάρτητος πύργος από ελεφαντοστό, που ενισχύει τον αποκλειστικό ρόλο της παραγωγής γνώσης, χωρίς να τον αγγίζουν οι δυναμικές της ιστορίας και ελεύθερος από τις όποιες αναστατώσεις. Αντίθετα από αυτό τον καθιερωμένο μύθο, μπορούμε να θεωρήσουμε το πανεπιστήμιο ως ένα χώρο σε ένα πλέγμα που το διασχίζουν έντονες οι σχέσεις εξουσίας: αντί για ένα προνομιακό κλειστό γκέτο, για ένα κλειδωμένο σύστημα, πολλαπλά δίκτυα εξουσίας και αντιεξουσίας ρέουν μέσα από αυτό. Και οι συνθήκες της σημερινής ακαδημαϊκής παραγωγής γνώσης όπως και οι δυνατότητες αντίστασης μέσα του εκβάλλουν σε ευρύτερα δίκτυα.

Οι χάρτες *à la Tangente* – μετα-αναπαραστατικά διαγράμματα ροής και της εξουσίας και της αντίστασης – παριστάνονται ως ένα αντι-εργαλείο που μας επιτρέπει να αποκηρύξουμε μερικές από τις πανεπιστημιακές συνδέσεις, και επίσης να εξερευνήσουμε ορισμένες από τις κρυφές δυνατότητες για αγώνα και άρθρωση.

Η χαρτογράφηση του πανεπιστημίου θα απαιτούσε μια σειρά χαρτογραφικών αναπαραστάσεων για την οπτικοποίηση του κάθε δομικού στρώματος που διασχίζει τη μηχανή της γνώσης. Σε μια συνάντηση ομαδικής σκέψης για το πώς ενέχονταν τα διαφορετικά δίκτυα του πανεπιστημίου, η συλλογικότητα κατέληξε με μια σειρά ζητημάτων προς έρευνα και χαρτογράφηση: 1) αριθμοί απασχόλησης, είδη συμβολαίων και εργασιακές απώλειες; 2) σύνδεσμοι με τους αναπτυξιακούς άξονες της οικονομίας της γνώσης; 3) δόμηση, αστική αναδόμηση και αποτελέσματα της “αναβάθμισης”; 4) αριθμοί της διαφορετικότητας και των φυλετικοποιημένων χώρων; 5) συνδέσεις με το στρατιωτικό βιομηχανικό σύμπλεγμα, που περιλαμβάνουν την αμυντική βιομηχανία και την εξωτερική πολιτική; 6) σύνδεσμοι με την εξουσία των επιχειρήσεων στα ερευνητικά προγράμματα και τις βιομηχανίες των υπηρεσιών στο campus; 7) ακτιβιστικές προσπάθειες και οι στόχοι τους; 8) σύνδεσμοι με τη μετανάστευση και τις υπηρεσίες ασφαλείας; 9) δάνεια, πιστώσεις και οι σχέσεις τους με τον χρηματοπιστωτικό κόσμο ως τη βάση για την Αμερικάνικη μεσαία τάξη.

Ο δρόμος χωρίς διαβάτες

Μέσα από αυτά τα διάφορα μοντέλα έρευνας του πανεπιστημίου, η ομάδα ελπίζει να παράγει μια πολυ-επίπεδη χαρτογραφία του πανεπιστημίου όπου διάφοροι χάρτες και διαδρομές θα επικαλύπτονται και να διασταυρώνονται, εξερευνώντας πεδία αντιπαράθεσης και δυνατών παρεμβάσεων.

Αυτά τα αρχικά προσχέδια των ως τώρα ατελειώτων παρεμβάσεών μας στα θεμέλια της μεταφορντικής οικονομίας της γνώσης φέρουν τα σημάδια της επιρροής από project αγωνιστικής έρευνας. Η ειρωνεία είναι ότι τα ίδια αυτά project που συχνά αναπτύχθηκαν στην άκρη ενός ανταγωνισμού με το “πανεπιστήμιο”, τώρα διαπερνούν τα σύνορά του και μολύνουν τους κανόνες του. Το σύνορο ανάμεσα στην “σχολή” και τον “πραγματικό κόσμο” πρέπει να παραβιαστεί αφού ο πύργος από ελεφαντοστό είναι στις μέρες μας μόνο μια μεταφορά για τις άμυνες εκείνων των “πόλων ανάπτυξης” του νεοφιλελευθερισμού. Οι πυργοί αυτοί χρησιμοποιούνται ως κάστρα στις νεο-κατακτημένες περιοχές της παγκόσμιας οικονομίας, οι οποίες σημειώνουν τα τοπία μας με φρουρούς και εκατόνταρχους της αυτοκρατορίας. Πρέπει να τα

καταλάβουμε, πρέπει να τα διαβρώσουμε – αλλά, όπως ξέρει κάθε καλή βαρβαρική ορδή – μια καλή κατάληψη απαιτεί τα πολεοδομικά σχέδια, και η εισχώρηση απαιτεί τη βιωμένη εμπειρία και την προσαρμογή.

Αλλά επιτρέψτε μας να μην καταφύγουμε μόνο στη στρατιωτική μεταφορά. Εντός του “πύργου” βρίσκονται εργαλεία ενδυνάμωσης και επικοινωνίας ανάμεσα σε ανταγωνιστικά υποκείμενα του μέλλοντος: εντός του πύργου βρίσκονται τα αρχεία του ίδιου συστήματος που τον γέννησε, και συχνά περιλαμβάνονται όλων των ειδών οι κριτικές αναλύσεις, ακόμη πιο χρήσιμες για την ενδυνάμωση των αγώνων της ορδής: εντός του πύργου βρίσκονται τα πλεονάζοντα υλικά του, τα μυστικά θησαυροφυλάκια, οι σκοτεινές γωνίες τους, όλα τα μέρη όπου οι κατάσκοποι των βαρβάρων μπορούν να υφάνουν ένα αντίπαλο ιστό που θα τυλιχτεί γύρω και θα ξεπεράσει τον “πύργο” αντικαθιστώντας τον με μια καινούρια – και ακόμη αχαρτογράφητη – επικράτεια.